

דרוש
הגדול והנפלא
וידעת

מהרב החסיד רבי
נחום טוביה מפיראטין
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע
פרקים כ"ג – כ"ד
יו"ל לראשונה מכתב יד מעתיק
כ"ט סיון תשפ"ד
נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

תולדות הגה"ח ר' נחום טוביה מפיראטין

בספר¹ בית רבי (ח"ג פ"י) נמנה הרה"ח רנ"ט שני לתלמידים שתחילת שימושם הי' אצל אדמו"ר הצ"צ. ואלו דבריו שם:

הרה"ג החסיד המפורסם ר' מנחם [נחום]² טובי' זלה"ה מפיראטין, חתן הרה"ח ר' שלמה פריידעש משקלאוו³. הי' פה מפיק מרגליות בד"ח, ונמצא ממנו כתבים הרבה בד"ח דרושי עצמו באורך גדול. הר"ר הלל [מפאריטש] מביאו ג"כ איזה פעמים בדרושו. הי' מקושר מאד לרבינו [הצ"צ]. אחר פטירת רבינו התקשר לבנו אדמו"ר הר"ר יהודה ליב נ"ע⁴, וגם אצל בנו אדמו"ר הר"ר ש"ז מקאפוסט הי' איזה פעמים. הי' רב ברעציצא בסוף ימיו, ושם ירעדו לשמו ולזכרו. אח"כ נחלה מאד ונסע לקיוב להתרפאות, ונפטר שם [בט"ו כסלו תרכ"ט]⁵, ושם מנוחתו כבוד. תנצב"ה.

---

¹ תולדות אלו נכתב ע"י הרה"ח ר' יהושע מונדשיין ז"ל, והודפס בפרד"ס חב"ד גליון ה.

² במקומות אחרים נקרא הוא גם בספר בית רבי רק בשם "נחום טוביה", כדלהלן.

³ עליו כותב בס' בית רבי (ח"א פכ"ו): הרה"ח המפורסם ר' שלמה פריידעס זלה"ה משקלאוו, מחסידי רבינו [אדמו"ר הזקן] הגדולים (כשנסע רבינו בערי פולין נסע גם הוא עמו בצוותא עם הר"ר פנחס שקלאווער ז"ל, והי' עמו אצל הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזבוז נ"ע), ואח"כ לבנו אדמו"ר האמצעי נ"ע הי' כפוף ג"כ והי' מאוהביו, רק לא הי' מקושר כ"כ. ועם אדמו"ר בשעל צ"צ נ"ע הי' ג"כ אוהב נאמן וכפוף לו, וגם הי' מחותנו (כי אדמו"ר הררי"ל נ"ע בן אדמו"ר צ"צ נ"ע הי' חתנו בזיווג ראשון, ונולד לו מבת הרר"ש, אדמו"ר הר"ר שלמה זלמן נ"ע מקאפוסט... ואדמו"ר הר"ר שלום דובער שליט"א מרעציצא). הוא הי' רושם דברי רבינו [הזקן] בטוב מאד, ורשימותיו נמצאים למאות ולאלפים ערך ארבעים ביכלעך. ובעת שעשה השידוך עם אדמו"ר [הצ"צ] מסר כל הכתבים לאדמו"ר, וזה הי' הנדוניא שלו. ואדמו"ר הגיה אותם והוסיף עליהם הגהות והוספות רבות. גם נמצא אצלנו ג' מכתבים יקרים מאדמו"ר הנ"ל אליו, שיש בהם הרבה דברים טובים ומועילים לעבודת השי"ת. חתניו היו הרה"ח המפורסם ר' נחום טובי' זלה"ה מפיראטין, והרה"ג המפורסם ר' שלמה זלמן זלה"ה רב דוויליז ליעלפלי וקריסלאווע.

⁴ וגם הי' גיסו (כמבואר בהע' הקודמת).

⁵ כך כותב הסופר יצחק יעקב ווייסבערג מקיוב ב'המליץ' (כ' תמוז תר"מ) וב'הבקר אור' (אדר-ניסן תר"מ): סח לי זקן נכבד אחד ממשפחת פ' מעשה שהיה בימיו, ביום ט"ו כסלו תרכ"ט מת בזה רב קדוש וחסיד אחד, ר' נחום טוביה זצ"ל, שהיה מו"צ לעדת רעטשיצא, עד אשר הובילוהו רגליו אל עירנו להתרפאות מהרופאים המפורסמים אשר בקרבה כו'.

ושמענו שהרה"ח ר' נחום טובי' מפיראטין זלה"ה למד ד"ח בימי עלומיו מהר"ר זלמן [ריבלין משקלאוו, ב"ר אלי' פלאטקיס]⁶.

אחד מסיפוריו של ה' פישל שניאורסון נבנה סביב דמותו של החסיד ר' נחום טובייה⁷, ובו קוראים אנו בין השאר:

..אחד גדול מבין החסידים... אמנם הגדולים שביין החסידים ידועים לרבים, אבל הם לא היו מפורסמים לא בחייהם ולא לאחר פטירתם, כפי שהיו ראויים לכך, מפני שעם כל גדולתם היו מתבטלים כעפרא דארעא לנוכח קדושתו הגאונית של הרבי. זהו מעין "שרגא בטיהרא", אור הנר, שאף אם הוא בהיר ביותר, נראה הוא חיוור ועלוב לנוכח אור השמש. והנה אחד מאלה הידוע ולא מפורסם למדי... זהו ר' נחום טובייה שהיה מקודם רב בפיראטין ואחר כך ברעציצה. החסידים היו קוראים לו רנ"ט. גדול היה האיש בתורה ובחסידות, יחד עם זאת היה איש תם ועניו להפליא. ובעיקר היה מלא תדיר דביקות עצומה, שאכלה ממש את גופו החלש... אין לשער את כוח הדביקות שלו. מעיז אני לומר, שדברי התורה והתפילה כאילו נחשפו לפניו במלוא עמקיהם האין סופיים, והיה הוא נמשך אחריהם מתוך מתיקות איומה והתבטלות מזעזעת שבדביקות ללא גבול. אולי זוהי הדרגה שקוראים בחסידות בשם "אהבה רבה בתענוגים"... שהיא מחוץ לכל גבול...

בפעם הראשונה ראיתיו, כשהוא בא עם הרבה מגדולי החסידים לחג השבועות לליובאוויץ. הוא הגיע יומיים לפני החג בשעה מאוחרת אחר הצהרים, הניח את החבילה שלו באכסניה, ובלי לנוח כלל, הלך מיד לבית הרבי, ובערב התפלל באולם הקטן תפילת מעריב בציבור... בצניעות ובחשאי התפלל תפילת מעריב בפניה דרומית מזרחית, עמד ללא נוע, פניו לכותל, וכתפיו רוטטות רטט חשאי ומשולהב... כשנגמרה

---

⁶ גם זה מדברי הבית רבי (ח"א פכ"ו). ועוד שם אודות הרה"ח ר' זלמן ריבלין משקלאוו: מחסידי רבינו [הזקן] נ"ע, ואח"כ התקשר לבנו אדמו"ר האמצעי נ"ע ואח"כ גם לנכדו אדמו"ר בעל צ"צ נ"ע. אחיו הי' הרה"ח המפורסם ר' ליב מאולע זלה"ה, אביו של הרה"ג החסיד המפורסם ר' אלי' יוסף זלה"ה מדריבין [בעל ה'אוהלי יוסף']. הר"ז הי' מחותנו של אדמו"ר האמצעי נ"ע, כי הרה"ק ר' מנחם נחום בן אדמו"ר נ"ע הי' חתנו. גם הי' מחותנו של הרה"ג ר' אברהם שיינעס זלה"ה כו'.

⁷ זהו הסיפור "למעלה מעשרה טפחים", שבקובץ 'חמשים סיפורים' (ירושלים תשי"ז), עמ' 411 ואילך. הסופר (שנולד בשנת תרנ"ה, ולדעה אחרת, תרמ"ז), כמובן שלא הכיר את החסיד רנ"ט, ואף אביו, הרב רש"ז מהאמיל, שנולד בשנת תרכ"ד, לא יכול היה להכירו היטב אלא רק לראותו בילדותו. אולם שניהם שמעו בוודאי מהאב הסב האדמו"ר מרעטשיצא, שהכיר את החסיד רנ"ט הן מתקופת הצ"צ בליובאוויטש והן מתקופת קאפוסט, גם היה קרובו, וגם שמע אודותיו מאנשי רעטשיצא, ששניהם כיהנו שם ברבנות.

התפילה וכל המתפללים (אף אלה המאריכים בתפילה כדרך החב"דיים) יצאו את האולם, נשאר הוא לבדו עומד בפניתו...

בין הבאים לחג לליובאוויץ היו גם בני עירו של הרב ר' נחום טוביה (רנ"ט) והם סיפרו לי דברים נפלאים ההולמים את האיש הגדול. לעתים תכופות קורה הדבר (מספרים הם), שהרב מאריך בתפילת הלחש שבמעריב ונשאר בבית הכנסת לאחר שכל המתפללים יצאו משם, וכשבאים למחרתו בבוקר להתפלל תפילת שחרית, מוצאים את הרב באותה הפינה אחוז כולו להבות הדביקות של אותה תפילה בלחש...

אחד מזקני החסידים היה אומר עליו, שאמנם נשמתו של רנ"ט נכנסה עם יום היוולדו לגוף שלו, אבל בעצם נשארה הנשמה כמלפני הלידה מעורה וקשורה בעולמות העליונים. ובשעת התפילה וההתעסקות בחסידות הוא נמשך למקורו העליון, ובקושי "חוזר" אחר כך לגופו שבעולם הזה.

והנה במקום רבנותו בפיראטיין, ואחר כך ברעציצה, היה אומר בכל שבת לפני עדתו מאמר חסידות בשעת שלוש סעודות. המאמרים האלה היו עמוקים מאוד, עד שבדרך כלל לא היה גומר את המאמר בשבת אחת, אלא היה אומר ומרחיב אותו המאמר (בהמשכים רבים משבת לשבת) במשך שנה ויותר. בני עירו הראו לי שני ספרים עבים, שכל אחד מהם מכיל כתבי יד מכורכים של מאמרי רנ"ט. הספר האחד נקרא בשם "וידעת"⁸, היינו כתבי יד של המאמר (בהמשכים רבים) על הפסוק "וידעת היום והשבות אל לבבך", והספר השני נקרא "שמע ישראל", שהם כתבי יד מכורכים של המשכי המאמר על הפסוק "שמע ישראל ד' אלקינו וכו'". אכן, מבורך יהיה האיש, שיצליח להוציא בדפוס את שני הספרים המאמרים האלה ויזכה את הרבים מאורו הגנוז של האי גברא רבא.

---

⁸ בלקוטים ביאורים על תניא להחסיד רבי אברהם צבי ברודנא, הזכיר דרוש זה. וזה לשונו: ועל פי ההסבר על זה בדרוש וידעת הגדול (כתב יד) אות י"ב על פסוק כי אל דיעות ה'.

אגרת מכ"ק אדמו"ר הרש"ב על ענין קניית כתבי יד של הרנ"ט

[תרמ"ז]

ב"ה⁹ יום ד' ט"ז סיון

ליובאוויטש

כבוד ידידי עוז המפורסם ווח"ס נכבד י"א כו' מו"ה אשר¹⁰ שי'...

על דבר כתבי קודש הרנ"ט ז"ל הנמצאים בקאלאניע נאווע פאלטאווקע, לכבודו בנקל להשיגם, יען הקאלאניע הנ"ל קרובה היא למחננו ויארסט¹¹ על הדרך מניקאליעב לזנאמענקא, ובודאי יש לכבודו מכירים שמה.

ועל דבר הכ"ק הנמצאים אצל ב"ד הרר"א בקעשינוב¹², לפי דעתי אי אפשר להשיג משם.

נא מכבודו להשתדל להשיג הכ"ק של הרנ"ט (בי בודאי נמצא בהם כי"ק אדמו"ר זצוקלה"ה), וכמה שניצרך לשלם עבורם או יעלה הוצאות יודיעני, ואשלח לו אי"ה תיכף ומיד בתודה חמה...

יקבל החוה"ש והברכה מאדה"ש כאוות נפשו וידידו עוז דו"ש מלונ"ח תכה"י.

שד"ב

---

⁹ נדפס באגרות קודש ח"ו אגרת א'קכח.

¹⁰ מו"ה אשר: גרוסמן מניקוליוב.

¹¹ ויארסט: מדה רוסיית, שהיא קצת יותר מקילומטר.

¹² ב"ד הרר"א בקעשינוב: בן דודי הר"ר אברהם [במהרי"ן, באדמו"ר הצמח צדק, הגר] בקעשינוב. לימים הי' מחותנו של רבינו, וחותנו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

בכתב יד נרשם אחר הדרוש קיצור הפרקים

- א. אור, כח, שפע.
- ב. מה שכתוב בכחך הגדול.
- ג. מהו אין סוף, ובחינת פשוט, שלא יתכן בו בחינת השינוי וההתפעלות.
- ד. ענין החלל ומקום פנוי, וענין אמיתית הפשיטות.
- ה. ענין עשר ספירות הגנוזות, וענין יחיד אחד וקדמון.
- ו. מחשבה אחת דטהירו עילאה וטהירו תתאה, וענין צלם ודמות.
- ז. שני פירושים בפסוק עוטה אור כשלמה.
- ח. ענין שלהבת הקשורה כו', וניצוץ היוצא מצור החלמיש, ובגילוי השכל מכחו ההיולי.
- ט. ענין הצמצום, והשלשה רשימות.
- י. שני משלים לענין הצמצום והרשימות, וסוד המלבוש.
- יא. ענין הנקודה של הרשימו, והקו וחוט, וההפרש בין ענין הצמצום לבחינת פרסא המפסיק.
- יב. ענין חסד וגבורה שבעצמות, ומדריגות דאין ויש, ומה שכתוב כי אל דעות כו', וענין ביטול היש.
- יג. כל פרטי הבחינות מטהירו עילאה עד האצילות.
- יד. ענין עקודים נקודים וברודים, וכל פרטי ה' בחינות כו', וענין תהו ותיקון.
- טו. ענין מקור היולי.
- טז. שורש ענין אורות וכלים, ובחינת מעלה ומטה, שהתחלקות מצד הכלים, והאור פשוט.
- יז. סתירה לזה ששרש הכלים מבחינת סובב כל עלמין כו', וענין הכאת אור מקיף בפנימי כו', ומהתעבות האור נעשה הכלי, וענין חומר וצורה שבכל אחד מהם.
- יח. ענין ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ובחינת השתלשלות עילה ועלול, ומעלה יתירה שיש בכלים על האורות.
- יט. ענין השתלשלות העולמות, והשתלשלות הספירות כו', ואיך שהכלים אחד המה, ושרש האורות בבחינת החכמה, ושרש הכלים בבחינת הכתר, וענין חיבור האורות והכלים משרש הרשימו שפועל ענין הקו וחוט, ושני בחינות במאין ליש בצורות הכלים, והכלים עצמן.

כ. מה שכתוב בדבר ה' שמים נעשו, ופרטי הבחינות שבדיבור.

כא. ענין בחינת הכלים, ומה שלא נזכר בעץ חיים ענין הכלים, ושם הוי"ה באורות, ושאר שמות בכלים, וזהו שאמר בעץ חיים שעשר ספירות דאצילות הם כלים בערך הנשמה המתפשט בהם, ומה שאמר בעץ חיים שנפש רוח נשמה חיה יחידה אינם מתלבשים בגוף זולת על ידי אמצעי מלבוש זך, ומה שאמר שלגבי האין סוף נקרא אדם קדמון בשם גוף, ולגבי אדם קדמון נקרא האצילות בשם גוף, והאדם קדמון בשם נשמה, ומה שאמר דתחילת חיבור האורות וכלים בעקודים, ומה שאמר אל תטעה לומר כלים באדם קדמון.

כב. ענין עקודים נקודים ברודים באדם קדמון, מהבל דאדם קדמון יצאו עקודים כו', ענין אדם קדמון הסכם הכללי, ומה שאמר שבעקודים יצא כלי המלכות בראשונה, ויצאו האורות תחלה, וענין אור ישר ואור חוזר, ומה שאמר איך הכלים של הספירות, אף בעת חזרת אורותיהם כו', עם כל זה יש בהם שני מיני אורות, אור ישר ואור חוזר, וענין עלייתם, ומה שאמר ההארה ההכרחית כו', ונקרא בחינת אחר, ומעלה יתירה בעלייתה, ונקרא נשמות חדשות, ענין רצוא ושוב, וחטא בני אהרן, וכח המעלה מייך נוקבין, והקלקול על מנת לתקן, ומה שמבואר בתורה אור, דהתיקון בעקודים, ומה שמבואר במקום אחר בעצמות אור אין סוף, וענין שכירת הכלים, וענין עקודים, והמשלים לזה, וענין מיעוט האור וריבוי הכלים בתיקון, ומה שאמר בחכמה אתברירו.

כג. תהו זה תחת זה, ותיקון התכללות, ומה שאמר שבעיגולים היה גם כן בחינת התכללות, ובתיקון התלבשות, ובתהו בחינת הכתרים, והתיקון שם מ"ה, ומה שלא נתגלו בתיקון רק תשע ספירות בבחינת כל העשר ספירות, וההפרש בין התכללות דתהו, והתכללות דתיקון, וענין התחלקות שבתהו ותיקון, תהו זה תחת זה, ותיקון התכללות, ומה שאמר שבעיגולים היה גם כן בחינת התכללות, ובתיקון התלבשות, ובתהו בחינת הכתרים, והתיקון שם מ"ה.

כד. מה שאמר שבעיגולים החיצון שבכולם משובח כו', ומה שהעיגולים נקרא בשם נפש, והתיקון בא בבחינת פרצוף אדם, ויש בו בחינת אור ישר ואור חוזר, ומה שבנקודים יצא הכתר בתחלה, וענין שם מ"ה החדש, ומה שאמר שנזדווגו יחד ע"ב וס"ג, ומבין שניהם יצא שם מ"ה החדש, והכל נכלל בכח האדם קדמון, וענין ההתכללות וההתלבשות, וענין דרך מעבור, מה שאמר בדרוש כרובים, וענין השראה.

כה. [ענין ארבע בחינות, כלים גופין ולבושים והיכלות] ענין בחינת הגופין, ומה שנקרא עולם הבריאה בשם גופין, בפרד"ס ענין אצילות בריאה יצירה עשיה

שכלולים זה מזה, וכן בנפש רוח נשמה חיה יחידה, ולהבין מה שאמר שהאצילות נקרא בשם גופין, ובריאה יצירה עשיה בשם לבושין, ומה שאמר בזהר תלת עלמין, ופירוש הרמ"ז עולם האין סוף, והאצילות, ובריאה יצירה עשיה, ומה שאמר בעץ חיים, אדם קדמון נשמה, ואצילות גוף, ובריאה יצירה עשיה לבוש.

כו. שלשה מיני אדם, להבין מה שהבחינו לשלשה, ובפרט יש ארבע, אצילות בריאה יצירה עשיה, ומה שאמר שאצילות נקרא נשמה, וההפרש בענין הבחנה לשלשה בתלת עלמין, וענין שלשה מיני אדם, וענין ארבע, אש רוח מים עפר, וענין השרפים, ומה שאמר שלושים כלים דאצילות נעשים נפש רוח נשמה לבריאה יצירה עשיה כו', ומה שאמר כד אנת תסתלק כו'.

כז. מה שבעשיה בהסתלקות הנפש ישאר הגוף, ומה שאמר ולכבודי בראתיו [יצרתיו אף עשיתיו, אף הפסיק הענין] כו', וענין ארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, ומה שאמר אבא מקנן באצילות כו', ומה שאמר מלכות דאצילות עתיק לבריאה, ומה שאמר שבינה דאצילות נעשה מסך כו', ומתפארת דבריאה כו', וענין הבל דגרמי.

כח. ענין הלבושים [שהם נבדלים לגמרי, ואיך יתכן לומר שלבושין תקינת לון], ומה שאמר ואחרי האש קול דממה כו', ומה שאור מקיף שורה על הלבושים, ולהבין מה שאמר שעולם העשיה עיקר בנינו מסובב כל עלמין.

כט. ענין ההיכלות [שהוא בעולם העשיה], ומה שאמר שהוא משירי המקיף, וענין השערות, ענין עתיק יומין ואריך אנפין, שניהם נקרא בחינת כתר, ומה שאמר שמדור הקליפות בין גופין ללבושין, וענין החשמ"ל, וענין קליפת נוגה, ומה שאמר בענין החשמ"ל שהוא הממוצע בין הקדושה לקליפת נוגה על דרך העטופים, ומה שאמר דהוא בחינת העור, בחינת הטוב מנוגה, ענין חשמ"ל, עליון או פנימי וחיצוני, ומה שאמר דמשכן קליפת נוגה דאצילות בבריאה.

ל. ענין אורות וניצוצות, רפ"ח ניצוצין.

דרוש וידעת

מהרב החסיד רבי נחום טוביה מפיראטין

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

כ"ג) להבין כל זה בתוספת ביאור, יש להקדים כמה שאמרו המקובלים¹³ שעשר ספירות דתוהו הוא זה תחת זה, דהיינו בחינת הפירוד וההתחלקות כו', אבל עשר ספירות דתיקון המה בבחינת ההתכללות זה מזה, וכמו חסד שבחסד וגבורה שבחסד כו' וכן חסד שבגבורה כו', ומזה יבא ריבוי ההתחלקות עד אין שיעור, אשר כל עיקר ההתחלקות יש בה התכללות אמיתי, וכמו שנתבאר לעיל אות י"ד. וגם מבואר בספרי הקבלה, שבעיגולים היה גם כן ענין התכללות זה תוך זה, ובבחינת התיקון בא בבחינת התלבשות זה תוך זה כו'.

והענין הוא דהנה על דרך משל בנפש כו', בגילוי בחינת הרצון שלמעלה מן הטעם, דהיינו שאין הטעם מכילו וסובלו כלל, אלא כך הוא רצונו, אף שאין לו טעם לזה כלל וכלל. והנה בוודאי בגילוי הרצון בזה, שאינו מסוג וערך בחינת החכמה והטעם, ועל כן, אז באותו השעה שהרצון פועל בו גילוי כמהותו ממש, אי אפשר לו בשום אופן להכניס עצמו באיזה חכמה וטעם. וכמו על דרך משל, בפעולת גילוי מדת החסד כמהותו ממש, שאינו בערך וסוג בחינת הגבורות, ועל כן, אי אפשר אז להיות מתעורר במדת הגבורה, אם לא בהסתלקות מדת החסד לגמרי. וענין הסתלקות זאת, אינו הסתלקות לגמרי, עד שלא נשאר בקרבו כלל וכלל, כי הרי הוא מדה המוטבעת בלבו, כי אם, הסתלקות זאת היינו מבחינת הגילוי, ותהיה נשאר בהעלם.

כמו כן יובן בענין הרצון והחכמה הנזכר לעיל, שאי אפשר לו להתעורר בבחינת החכמה והטעם, אם לא בהסתלקות בחינת הרצון לגמרי, כי אינם מסוג וערך אחד, עד שהמה כשני הפכים ממש, כחסד וגבורה וכי האי גוונא. וכן הוא בענין התעוררות התפעלות המדות שבלב, אחרי גילוי בחינת השכל שבמוח. שכשהשכל שבמוח מאיר בגילוי כמהותו, אינו מסוג וערך המדות כלל וכלל. ולא כמו שאדם טרוד באיזה שכל בהתבוננות דבר מה, הגם שהוא מעין וסוג המדות שבלב, כמו בהתבונן בדבר הטוב לו, שלו יאתה האהבה, אך מפני טרדת עמקות השכל, לא יבא התפעלות המדות שבלב, מצד ביטולם לגבי ערך השכל, שהוא כח היותר נעלה מהם, והוא מקורם

¹³ עץ חיים שער ט פ"ג.

שממנו הם נולדים, דעל כל פנים יש ערך ויחוס ביניהם, עד שגם אחרי הסתלקות גילוי השכל בטרדתו העמוקה, ויבאו התפעלות המדות שכלב לגילוי, גם אז אותו השכל מאיר בהם בהעלם, ומנהיגם באיך ומה כו', וכמו שיתבאר אם ירצה ה' בענין ההתלבשות זה תוך זה, שהמלוכש מנהיג את המלבוש כו'.

וכל זה בענין השכל השייך אל המדות, ונקרא גם בשכל עצמו בשם מדות שבשכל, שבע תחתונות דבינה, ותבונה, כמו שיתבאר אם ירצה ה'. אבל מהות ועצמות השכל, אינו מסוג המדות כלל, גם כמדות שבשכל, כי סוג המדות היינו לקרב לעצמו שיהיה מתקרב אליו להאבה, וליראה, וכי האי גוונא, מה שאין כן סוג השכל עצמו, היינו להתחכם באיזה דבר. ואדרבה, כל מקום שטרוד לעומקו באותו הדבר, מופשט מעצמו מכל וכל, וכידוע ודי למבין. ואם כן, בוודאי אי אפשר לבא בהתעוררות המדות, כי אם אחרי הסתלקות השכל הזה לגמרי מכל וכל, ואינו מלוכש בהם אותו השכל כלל וכלל, אחרי בואם בהתעוררות, כי אינם מסוגם וערכם כלל. (ועיין בדרוש המתחיל אלה תולדות נח¹⁴ כו', ובדרוש תפלין דמארי עלמא¹⁵, בענין מוחין דאבא ואימא עצמן כו'). וענין הסתלקות זאת, היינו בחינת העלם כנזכר לעיל. ובחינת ההעלם הזה, להעלים כל כח וכח, מלהיות בא לגילוי, יש זה בכח הנפש, לסיבת מציאת הכחות מהעלמם לגילויים. דאם לא היה בחינת ההעלם הזה, אז כשהיה מאיר בחינת הרצון, שלמעלה מן הטעם כנזכר לעיל, היה מאיר עד אין סוף, ולא היה נמצא מציאות הכח השני, כמו החכמה וכי האי גוונא, להיות בא מהעלם לגילוי כו'. וכן, כשהיה מאיר בחינת החכמה, היה גם כן מאיר עד אין סוף, ולא היה נמצא מציאת הבינה, מהעלם לגילוי.

ונמצא לפי זה, הרי הכחות באים זה תחת זה, דהיינו בבלתי יש חיבור להם כלל, וכנזכר לעיל, שאין כח העליון בא בהתלבשות אחר כך בכח התחתון הימנו. וכל זה מצד שהכחות נמצאים בגילויים כמהותם ועצמותם, דהיינו בבחינת הכתרים, שהוא בחינת הרצון בכל כח וכח, להיות נעלה כמהותם, בלתי נמדד על פי החכמה והטעם, להיותו מחליש אותו, עד שיהיה ביכלתו להתחבר עם כח השני זולתו. וכמים ואש, שהמה הפכים לגמרי, ובלתי יתחברו כלל וכלל, כי אם בהחלש מהותם, יכולים להתכלל יחד, כידוע בספרי הטבעים.

¹⁴ תורת חיים בראשית מו, ג.

¹⁵ אמרי בינה ח"ג שער התפילין קעה, ג.

וכמו כן יובן הנמשל, למעלה, בגילוי בחינת הכתר, שאינו מסוג וערך בחינת החכמה כלל וכלל. ועל כן, כשהאיר בחינת הכתר, היה מאיר עד אין סוף, ולא היה אפשרי להיות גילוי בחינת החכמה, אם לא על ידי העלם והסתלקות בחינת הכתר דוקא, וזהו הנקרא חמשה גבורות דבוצינא דקרדינותא, שהוא כח המעלים לבחינת הכתר, לסיבת מציאת בחינת החכמה, וכן מחכמה לבניה, וכי האי גוונא בשארי הספירות, (וכמו שמבואר בדרוש המתחיל ועתה¹⁶ יגדל נא כו'). וכל זה, היינו שהעשר ספירות המה זה תחת זה, בלתי יש חיבור והתכללות ביניהם, דהיינו עשר ספירות דעיגולים, שאינם באים בהתבלשות זה תוך זה, כמו שיתבאר אם ירצה ה', והיינו מפני שהיה בבחינת הכתרים, שהוא גילוי עצם מהות הכח, שבלתי יש לו חיבור עם זולתו כו', ודי למבין.

ומעתה יובן עוד ענין אחד, דודאי שכל הכחות שלמטה כלולים בכח העליון, אך התכללותם הוא על דרך העיגולים הנמצאים זה תוך זה, שגם אז בלתי יש חיבור ביניהם כלל וכלל, והיינו שבבחינת הכתר היו כלולים תשע ספירות שלמטה הימנו. אך התכללותם בו, מפני שאנו רואים בגילוי, שלא יש להם חיבור עם בחינת הכתר, ואינו מסוגם וערכם כלל. על כן, שגם בהתכללותם בבחינת הכתר, לא היה בדרך חיבור ביניהם, כי אם כדבר הטמון בתיבה וכי האי גוונא, וכעיגולים זה תוך זה כו', ועל כן יצאו זה תחת זה כו'. והוא מפני המבואר למעלה, שכל עיקר בחינת הקו וחוט, להיות מעלה ומטה. ועל כן, גם בעשר ספירות דנקודים, המה בדרך מעלה ומטה, והיינו שבחינת העליון, כולל כל מה שלמטה הימנו, אך כדרך העיגולים זה תוך זה. אבל בחינת התיקון הוא, על ידי שם מ"ה, שהוא בחינת החכמה, כ"ח מ"ה, וכמו על דרך משל בנפש, כשהכחות המה באים לגילוי על פי החכמה והטעם, וכמו הרצון שיש לו טעם, שיש לו קירוב הערך להיות מתחבר עם הטעם, וכן השכל עם המדות, כשאינן השכל מאיר כמהותו ממש כנזכר לעיל, כי אם כענין השכל השייך אל המדות כנזכר לעיל, ונקרא מדות שבשכל, (ובחינת המושכל שבהם, כמו שמבואר בדרוש המתחיל השמים¹⁷ מספרים, באריכות), ויש קירוב וחיבור להשכל עם המדות. וכן גם בחסד וגבורה, אם המה על פי החכמה וטעם, יכולים להתחבר זה עם זה, כי נחלש כחם כמו שהם מצד עצמם ומהותם כו', וכמו שיכול להיות חיבור למים ואש, בחלישת כחם, כידוע.

¹⁶ מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ג ע' א'קכט.

¹⁷ פירוש המלות ב, א.

ויובן הנמשל, למעלה, על דרך מה שאמר בעץ חיים¹⁸, שלא נתגלו רק תשע ספירות דמן החכמה ולמטה, ולא בחינת הכתר, שנשאר דבוק למעלה כו'. והענין הוא על דרך המבואר למעלה בענין שבירת הכלים, כי בגילוי עצם הבחינות כמהותם, שזהו בבחינת הכתרים שלהם, לא היה בכח הכלי, לקבל גילוי אור נעלה כזה, ונשבר הכלי, דהיינו כענין שבר כלי, שאינה מקבלת כלום, וכנזכר לעיל במשל וחידה וכי האי גוונא. אבל בתיקון, שלא נתגלו כל הכחות דעשר ספירות כמהותם, שזהו בבחינת הכתרים שלהם, כי אם מתשע ספירות שבהם, (כי כל העשר ספירות, כל ספירה כלולה מעשר ספירות, אך עקודים בכלי אחד, שהוא אותו הספירה, כמו שמבואר בשער היחוד פרק כ'¹⁹, וכן כתב בעץ חיים שער הנקודים ועקודים²⁰. והוא על דרך משל בנפש, מדת החסד, כלולה מכל העשר כחות, וכלם בבחינת החסד דווקא. וכמו גבורה שבחסד, היינו התגברות החסדים, וכי האי גוונא בשארי הכחות כו', ודי למבין). ועל כן, היה בכח הכלי, לקבל, דהיינו שיהיה גילוי האור בכלי, וממילא יש ביטול היש דהכלי להאין דהאור כו'. והנה, הגם שלפי זה משמע, דמה שאמר שבתוהו היו העשר ספירות בבחינת כתרים, היינו בבחינת הכתר של האורות, וכמו שכתב בעץ חיים. ובתיקון, בחינת החכמה, היינו גם כן בהאורות כו'. ואף על פי כן, יש לומר גם בבחינת הכלים להאורות, שיקראו על שם האורות. ובעשר ספירות דנקודים, יש לקרות הכלים גם כן בשם כתרים, וכמו שנתבאר לעיל אות יו"ד, במה שהעקודים נקרא כתר הכללי כו', ודי למבין.

ומעתה יש להבין עוד ענין אחד, דבבחינת התיקון, שלא נתגלו העשר ספירות, רק בבחינת תשע ספירות שלהם, ועל כן היה יכול להיות חיבור והתכללות לאחד עם זולתו. והנה, מצד חיבור והתכללות זאת, ימצא ריבוי בחינת התחלקות עד אין שיעור. ויש להקדים לזה בענין החיבור והתכללות הנזכר לעיל, שיש בזה שני בחינות, שהוא התכללות והתלבשות כו', והמה שני הפכים ממש. כי הנה בחינת התכללות, הוא שהתחתון כלול בהעליון, והעליון סובב ומקיף להתחתון, מכל צד ופינה. כמו על דרך משל, בהתכללות התשע ספירות דמן החכמה ולמטה, בבחינת הכתר, שהוא הרצון, דהיינו שלא נגלה רק הרצון, שהוא בלי טעם ודעת, ואין הטעם דחכמה ובינה סובלו ומכילו כלל. ואם כן, התשע ספירות הכלולים בו, הם בתכלית ההעלם, ואינם נראים

---

¹⁸ שער העקודים פ"ה.

¹⁹ ע' קכד.

²⁰ שער ז פ"א.

ונגלים כלל, ובטילים וטפלים אליו. וזהו שאמר בעץ חיים²¹, שבעגולים, החיצון שבכולם משובח מכולם, ורצונו לומר, דהיינו בחינת הספירות הנגלות, הסוכבת ומקפת בתוכה שארי הספירות, שהמה בבחינת ההתכללות בהעלם בתוכה, ואינן ערוך לה כלל כו'. אך כל זה היינו בחינת התכללות דעיגולים דתוהו, שלא יכול להיות מזה ענין ההתלבשות, שיתבאר אם ירצה ה'. אבל בחינת התכללות דתיקון, הוא על דרך התכללות העלול בעילתו, שהעילה הוא העיקרית, והעלול כלול בה בהעלם, ובטילה וטפילה אליה, וכמו שהמדות כלולות בהעלם בשכל, אז השכל עיקר, והמדות בטלים וטפילים אליו.

ויובן בגילוי העשר ספירות למעלה, שהוא כענין התכללות התשע ספירות בכתר כנזכר לעיל. אך להיות שהתיקון בא בבחינת החכמה שבכל ספירה וספירה, כמו שנתבאר לעיל, על כן, נחלש אור הספירה, להיות משתוה ערכה להתקרב עם ספירה השניה, וכמו שנתבאר לעיל, מפני שנמדדה על פי חכמה וטעם, ולא נגלית כל מהותו ועצמותו ממש. וכמו כאשר יחלשו כח המים וכח האש, יכולים להתערב זה עם זה, והיו לאחדים כו'. ואם כן, גם שבוודאי ספירת הכתר נעלית יותר משארי התשע ספירות, עד שהמה כלולים בו בבחינת ביטול וטפל, אף על פי כן, בגילוי בחינת החכמה, יכול להיות התלבשות בחינת הכתר בבחינת החכמה. אבל גם אז, הכתר הוא עיקר המנהיג, גם שהחכמה הוא בגילוי, והכתר בהעלם. ועל כן, נקרא בשם התלבשות, כמלובש, ששולט ומושל על המלבוש, גם שהמלובש בהעלם בתוך המלבוש כו'.

ועל דרך משל, בגילוי בחינת הרצון בנפש, שהוא למעלה מן הטעם ודעת, ולא הולידו הטעם ודעת כלל. ועל כן, הטעם ודעת בטלים וטפלים אליו, ולא נגלה רק הרצון לבדו. אך אף על פי כן, כשבא בגילוי אחר כך החכמה והטעם, יכול להיות התלבשות הרצון בהם, והוא עיקר המנהיג את החכמה והטעם, דהיינו מפני שרוצה בו, על כן יחייב שכלו גם כן, וכענין השחד יעור כו', וכי האי גוונא. וכל זה, כשהרצון בתחילתו אינו כמהותו ממש, שרחוק ערכו מכל וכל, מסוג בחינת החכמה והטעם, שאז גם אם יבא בגילוי בחינת החכמה והטעם, לא יכול להיות התלבשות הרצון הזה בהם, כי אינו מסוגם וערכם כלל, רק נשאר בהעלם והסתלקות לגמרי, וכנזכר לעיל.

ומזה יובן בעשר ספירות דעיגולים דתהו, מפני שהתכללותם בתחילתם, זה תוך זה, היה בדרך עיגולים כנזכר לעיל, שאין להם ערך, על כן, בגילוי העשר ספירות, יצאו זה תחת זה, בלתי יתחברו בדרך התלבשות זה בזה כו'. מה שאין כן התכללות דתיקון,

---

²¹ שער א ענף ב.

שהוא על דרך התכללות העלול בעילה, שיש להם ערך זה לזה. ועל כן, גם בגילויים, יבאו בהתכללות, שיתלבשו זה בזה, ודי למבין.

ונמצא, לפי זה יובן מעלת בחינת התיקון, שהוא הכל בדרך התכללות זה עם זה, והיו לאחדים, בין בראשיתם, כשנקרא בחינת התכללות התחתון בעליון, ובין בבחינת הגילוי שאחר כך, שיבאו בדרך התלבשות זה בזה, והיינו מטעם הנזכר לעיל, שלא נגלו העשר ספירות כמהותם מצד הכתר, כי אם נמדדו על פי חכמה, ועל כן יכולים להתקרב זה בזה, וכנזכר לעיל, בקירוב מים ואש, כשנחלש כוחן. ועל כן, גם כן יכולים להתקבל בתוך הכלי, והוא בחינת ביטול היש הכלי, להאין דבחינת האור, כנזכר לעיל.

והנה בענין התכללותם זה עם זה, יש בזה פרטים רבים שונים, וכמו על דרך משל עירוב הטעמים דמתיקות וחמיצות, יש בזה פרטים רבים, בריבוי האחד על חבירו, אם באלף ורבה וכי האי גוונא. ובפרט על פי הידוע, כי בכל ספירה וספירה יש בה פרטי עשר ספירות, ועשר ספירות אלו גם הם כלולים כל אחד מעשר ספירות, וככה לאין שיעור. ואם כן, יש בהתכללות הספירות פרטים רבים, כמו חסד שבגבורה עם גבורה שבחסד, או חסד שבגבורה שבחסד עם גבורה שבחסד וכי האי גוונא. וכל אופן התכללות הזאת, יבא בגילוי בחינת הכלים, ועל כן יבא מזה ריבוי הכלים לאין שיעור, דהיינו שגם שהשפעה בכלל, אחת היא, כמו ספירת החסד, אך להיות נמצא כמה פרטי התכללות כנזכר לעיל, ועל כן יהיה מזה ריבוי הכלים, (ועל דרך ק"פ אלף מחנה מיכאל כו'). וכן בספירת הגבורה, וכי האי גוונא בכל העשר ספירות.

וזהו ענין מיעוט האורות וריבוי הכלים, וכנזכר לעיל, שכל זה מפני שלא בא אור הספירה כמהותה ועצמותה, כי אם, נחלש אורה, ומתכללת עם זולתה כו', ועל כן נקרא זה מיעוט האורות, ומזה דווקא יבא ריבוי הכלים. אבל בריבוי האור, דהיינו בתקפו וגבורתו, כנזכר לעיל באורות דתוהו, שנגלית כל ספירה כמהותה ועצמותה, ועל כן ממילא בלתי יש לה חיבור עם זולתה, ועל כן ממילא היה מיעוט הכלים כו'. (ואפשר לומר בפירוש הפסוק מה רבו מעשיך ה', דהיינו ריבוי הכלים, מפני כי כולם בחכמה עשית, וכנזכר לעיל, שלא נגלו האורות רק מן החכמה כו', ודי למבין). ומכל זה יובן בענין התכללות דתיקון, שעושה ריבוי התחלקות לאין שיעור, והוא מפני שגם ההתחלקות עצמה, היא בחינת התכללות, דהיינו בהתכללות הספירות זה עם זה, כנזכר לעיל. ועל כן, גם בהתחלקותם, יכולים להתכלל כאחד, והיו לאחדים, וזהו

התכללות שאחר ההתחלקות כו', (ועיין בדרוש המתחיל מי²² שם פה לאדם כו', ובענין המילדות²³, כמו שנתבאר לעיל אות י"ד)²⁴.

כ"ד) ולפי כל הנזכר לעיל, יובן מה שאמר בספרי הקבלה, שבעיגולים, החיצון שבכולם, משובח מכולם כו', מה שאין כן בבחינת היושר כו'. הענין הוא על דרך הנזכר לעיל, בענין ההפרש שבין בחינת התכללות לבחינת ההתלבשות. דבבחינת ההתכללות, דהיינו כמשל הנזכר לעיל, בהתכללות כל התשע ספירות בבחינת הכתר, שאז כל עיקר הגילוי הוא בחינת הכתר, והתשע ספירות נעלמים בו. ונמצא, בחינת הכתר הוא בחינת החיצון שבכולם, דהיינו שנראה בבחינת גילוי, מה שאין כן התשע ספירות, גנוזים בבחינת פנימיות, בהעלם. ואף על פי כן, הרי בחינת הכתר משובח מכולם, וכנזכר לעיל ודי למבין.

ולפי הנזכר לעיל, הרי זה גם בבחינת ההתכללות דתיקון, (וכמו שמבואר בדרוש דקו וחוט²⁵, דהיינו שהמלבוש שולט על המלובש), רק מפני שזהו בכלל עיקר ההפרש בין בחינת התווה לבחינת התיקון. דמצד גודל תוקף האורות שבתווה, שעל כן נסתלקו למעלה, והיינו שנתגלו בבחינת הכתרים כו', דהיינו עצם הכחות כנזכר לעיל. ואם כן, מצד עצמיות, הרי כלולים זה בזה, שבחינת התשע ספירות כלולים בכתר, והשמונה ספירות כלולים בחכמה, וכן בכולם. והתכללותם על דרך העיגולים זה תוך זה, כאשר אופן בתוך האופן, שרחוק ערך ביניהם, וכנזכר לעיל. ומה שבאו לגילוי, הרי באו בבחינת הקטנות בתכלית, כנזכר לעיל בענין שבירת הכלים, ועל כן באו זה תחת זה, מצד עצם שרשם, שיש ביניהם התחלקות רב. ועל כן, כל עיקרם של בחינת העשר ספירות דתווה, נקרא על שם העיגולים, דהיינו כאופן בתוך האופן, והגם שבאו לא בדרך עיגולים הנזכר לעיל, כי אם זה תחת זה, אך זהו רק בחינת הקטנות שלהם, ועל כן נקרא בשם נפש בספרי הקבלה. וכידוע, שבחינת נפש הוא מדות טבעיות באדם, שגם ששרשם בעצמיות מהות הנפש, אך באים בבחינת הקטנות מאוד, לולי בחינת

²² תורת חיים שמות מד, ד.

²³ תורת חיים שמות כט, א.

²⁴ קיצור פרק כג: תהו זה תחת זה, ותיקון התכללות, ומה שאמר שבעיגולים היה גם כן בחינת התכללות, ובתיקון התלבשות, ובתהו בחינת הכתרים, והתיקון שם מ"ה, ומה שלא נתגלו בתיקון רק תשע ספירות בבחינת כל העשר ספירות, וההפרש בין התכללות דתהו, והתכללות דתיקון, וענין התחלקות שבתהו ותיקון, תהו זה תחת זה, ותיקון התכללות, ומה שאמר שבעיגולים היה גם כן בחינת התכללות, ובתיקון התלבשות, ובתהו בחינת הכתרים, והתיקון שם מ"ה.

²⁵ מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"ב ע' תקד.

המוחזין המגדלם, כידוע בענין מושכל מורגש מוטבע, (בדרוש המתחיל השמים²⁶ מספרים כו').

וזהו שנתבאר לעיל אות כ"ג, בענין עיגולים בבחינת התוהו, שזהו שאמר, שבעיגולים, החיצון שבכולם, משובח מכולם. דהגם שזהו גם כן בבחינת ההתכללות דעילה ועלול שבבחינת התיקון, שגם כן החיצון שבכולם משובח מכולם, אך מפני שלא זהו כל עצמות בחינת התיקון, כי אם דווקא מה שבא בבחינת היושר, דהיינו כנזכר לעיל בדרך ההתלבשות, במה שבא בגילוי להאיר דווקא, ועל כן בא בבחינת פרצוף אדם, כמו שאמר בספרי הקבלה, שיש בו מעלה ומטה ראש וסוף, ומלבישים זה את זה, עד שנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחילתן, וזהו הנקרא בחינת יושר. אבל בחינת העיגולים דתוהו, נקראים עיגולים דאור חוזר. והגם שבשניהם יש שני הבחינות דאור חוזר ואור ישר, וכנזכר לעיל בבחינת התוהו, שהעיגולים כלולים זה תוך זה, זהו בדרך אור חוזר, שכל אחד מהספירות נחזר לשרשו ומקורו, עד שמסתלקים האורות מן הכלים ונעשה שבירת הכלים. ואף על פי כן, הרי באו על כל פנים בבחינת הקטנות, שזהו שבאו זה תחת זה, וזהו בדרך אור ישר. ואף על פי כן, הרי כל עיקר בחינת עצמות עשר ספירות דתוהו, הוא בבחינת עיגולים דאור חוזר.

אבל בחינת התיקון, שיש בו גם כן בחינת אור חוזר ואור ישר, דהיינו בבחינת ההתכללות דעילה ועלול הנזכר לעיל, הרי זהו בחינת אור חוזר. אך כל עיקר עצמיות דעשר ספירות דתיקון לבוא בבחינת אור ישר, שזהו בבחינת פרצוף אדם, כנזכר לעיל בבחינת התלבשות זה תוך זה. ועל כן, הרי גילוי רב יש בהמשכתן למטה, בבחינת הגילוי אורות בכלים, ועל כן נקרא בחינת רוח, וכידוע בענין מורגש, שהוא בהבחנת השכל בהמדות, (בדרוש המתחיל השמים מספרים כו'). אך, כל זה שנתבאר לעיל, דבחינת התוהו, עיקרם בבחינת אור חוזר, היינו מצד האורות. אבל הרי מה שבא למטה, דהיינו בבחינת שבירת הכלים, הרי בדרך הכלים היה בבחינת אור ישר. ועל כן, נתבאר בעץ חיים²⁷, שבנקודים, יצא הכתר בראשונה, והמלכות באחרון מכולם. מה שאין כן בעקודים, הרי הכלים עקודים כאחד בבחינת כלי אחד, מפני ביטולם והתכללותם באור המאציל כנזכר לעיל. ועל כן, מצד הכלים, עיקרם בבחינת אור חוזר. ועל כן, נתבאר בעץ חיים, שבעקודים, יצא המלכות בראשונה כו', וכמו שנתבאר לעיל אות ט"ז ביאור הדברים באריכות, ודי למבין.

²⁶ פירוש המלות א, ג.

²⁷ שער ח פ"ד.

אבל בבחינת התיקון, הרי האורות והכלים באים בבחינת אור ישר, ובדרך התלבשות זה תוך זה, עד שנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן, מפני בחינת ההתכללות אמיתי, וכנזכר לעיל. והנה ידוע בעיקר ענין התכללות דעשר ספירות דתיקון, הוא מצד שם מ"ה החדש, והיינו שם מ"ה דאדם קדמון, וכנזכר לעיל באריכות בענין ובחינת אדם קדמון, שאין שם בחינת כלים ממש, רק שרשי הכלים. על כן, שם הוא בחינת האחדות ממש, (וכמו שמבואר בדרוש דג' מיני אדם²⁸, בשם הרב המגיד נשמתו עדין, שקראו בשם הסכם הכללי), והיינו מצד עצמות אור המאציל, שהוא אחדות פשוט ממש. וזהו הנקרא שם מ"ה דאדם קדמון, והוא העושה ההתכללות אמיתי דבחינת התיקון דברודים, עד מבלי שימצא בו ראש וסוף. ועל דרך משל, פרצוף האדם, שיש בראש מגידי הרגל, וברגל מגידי הראש. והראיה, מכאב הראש, יקיוז דם ברגל. עד שאין האדם שלם, מבלי שימצא בו שלימות כל האיברים, כמו שמבואר בדרוש המתחיל, מי²⁹ שם פה לאדם כו'. (וזהו הנקרא בחינת אחדות הפשוטה בתכלית הפשיטות, דהיינו שגם גדר ההתחלקות גבולית וניכרית, יהיה בבחינת האחדות האמיתי, מבלי שימצא ראש וסוף, וכמו שנתבאר לעיל באריכות, וזהו ענין ובחינת התיקון).

וביאור ענין שם מ"ה דאדם קדמון, כתב בעץ חיים שער התיקון פרק ב', כי נזדווגו יחד ע"ב וס"ג דאדם קדמון, ומבין שניהם יצא שם מ"ה החדש דאדם קדמון. דהנה שם ס"ג דאדם קדמון, זהו מה שיש בו שורש לבא בבחינת הכלים המגבילים, שזהו שרש בחינת העקודים, עד שבא אחר כך בבחינת הנקודים. (ועל כן, מתחיל שרשו מבחינת האזנים דאדם קדמון, וכידוע דאזן הוא בבחינת בינה, שנקראת בחינת שמיעה, בחינת השגת המציאות לבד, והוא שרש הכלים, שמסתירים על המהות. וגם בחינת הנקודים, ששרשם מבחינת הסתכלות עינים דאדם קדמון, גם זה ידוע, שבכח הראיה שבעין, הוא חיצוניות החכמה לבד, וכללותו הוא מה שיוצא בפעולה מורגשת, כמו שכתב בעץ חיים, שער עקודים והנקודים³⁰). ובחינת ע"ב דאדם קדמון, זהו כמו שהוא מצד גילוי אור אין סוף, כי אין אור אין סוף שורה אלא בחכמה, והוא ע"ב דיודין, והוא מושלל מכל וכל, מבחינת הכלים המגבילים.

ואם כן, ע"ב וס"ג, שני הפכים המה. אבל כשנעשה יחוד ע"ב וס"ג באדם קדמון, והיינו שיהיה גילוי אור אין סוף דע"ב גם בבחינת ס"ג שרש הכלים, אז מבין שניהם

²⁸ אור התורה ענינים ע' פד.

²⁹ תורת חיים שמות מה, ב.

³⁰ שער ח פ"א.

יצא שם מ"ה החדש, שהוא העושה אחדות והתכללות אמיתי, גם בברודים, שבא עוד בהתחלקות יותר, שהוא שם ב"ן, (ששרשו מנקודות דס"ג. ומפני ששם מ"ה זה יצא מזיווג ויחוד ע"ב וס"ג, דהעיקר הוא טפת הזכר, שהוא שם ע"ב, בחינת החכמה, ועל כן יש בכח שם מ"ה לעשות היחוד בהתחלקות דשם ב"ן, ששרשו משם ס"ג, שזהו אחד מן הטעמים שכתב בעץ חיים שער הנקודים³¹ כו'). וזהו יחוד מ"ה וב"ן, כי ב"ן הוא גילוי ההתחלקות דשם ס"ג, ומ"ה הוא העושה ההתכללות והאחדות גם בגילוי ההתחלקות, והוא מפני שגם בשרש של ההתחלקות שהוא שם ס"ג, נעשה יחוד עם בחינת שם ע"ב.

וזהו שנקרא שם מ"ה החדש, כי זהו חדשות ממש, להיות אחדות והתכללות אמיתית, גם בגילוי ההתחלקות דכלים המגבילים, ולא היה כזה מקודם. דמצד שם ע"ב לבדו, הוא גילוי אור אין סוף, מושלל מבחינת גדר ההתחלקות. ושם ס"ג הוא שרש ההתחלקות, ואין מצד עצמו בחינת ההתכללות והאחדות כו'. אבל היחוד וההתכללות, גם בבחינת ההתחלקות, זהו חדשות ממש, וזהו ענין שם מ"ה החדש, שרש התיקון, כנזכר לעיל. ולפי מה שכתב בעץ חיים שער שבירת הכלים פרק ו', בוודאי הכל נכלל בכח בחינת האדם קדמון, (שהוא הסכם כללי כנזכר לעיל), בעצמותו, שהוא אור כללי שכולל הכל, ולא שייך לומר ענין חדשות לגביה. ושזהו שכתב שם, שאלו ארבע שמות, נכללו בעצמותו של בחינת האדם קדמון כו', רק כל זה היחוד והחדשות היינו בבחינת הגילוי, כמו שמבואר שם באריכות, ודי למבין.

והנה על כל פנים, יובן מכל הנזכר לעיל, בענין ובחינת התיקון, שיש בו שני בחינות, התכללות והתלבשות. ומקודם, הוא ענין התכללות התחתון בעליון. ואחר כך, מתלבש העליון בתחתון. וכמו על דרך ענין השתלשלות דעילה ועלול, שהעלול כלול מקודם בעילתו, ואחר כך, כשיוצא העלול, מתלבש בו העילה, והוא המנהיג את העלול, כנזכר לעיל, שהמלוכש מנהיג את המלבוש. ונמצא, יש בזה עוד בחינה שלישית, והוא ענין ההשתלשלות, שהוא כמשל השלשלת, שקצה העליון שבתחתון, הוא עצמו קצה התחתון שבעליון. וכידוע במה שמלכות שבעליון הוא נעשה כתר לתחתון, ומקודם היה בחינת המלכות הזו כלול בהעליון, וטפל ובטל אליו, וכך כל מדריגות התחתון. ואחר כך, כשיוצא התחתון, מתלבש בו בחינת מלכות שבעליון, והוא עיקר המנהיג. ואם כן זהו כמשל השלשלת, שקצה התחתון שבעליון, מתלבש בטבעת העגול התחתון, עד שקצה העליון שבתחתון למעלה הימנו. כי הרי קצה התחתון שבעליון נכנס בתוך העגול התחתון, והיינו שמתלבש בו. ומה שמבואר בכמה מקומות,

---

³¹ ראה שער התיקון פ"ג.

שמלכות שבעליון נעשה כתר לתחתון, היינו שבחינת הארה אחרונה שבעליון, מה שכלא חשיבי קמיה, היא העיקרית במדריגות התחתון, וזהו נעשה כתר, כי בחינת הכתר שהוא הרצון, הוא העיקר של הדבר, כידוע, וכמו שיתבאר אם ירצה ה' לקמן בסיעתא דשמיא כל זה באר היטב.

והנה בבחינת ההתלבשות, יש עוד ענין אחד הנקרא דרך מעבור, וכמו שמבואר בעץ חיים בענין ספירת המלכות, שלפעמים יונקת מאבא ואימא, רק על ידי מעבור הזעיר אנפין בעלה. ויש להקדים לשון אדמו"ר זכרנו לברכה בדרוש זכרובים בתורה אור³² בלשון עצמו נשמתו עדין זכות יגן עלינו אמן, וזה לשונו, כשהנוקבא היא כנסת ישראל עומדת פנים בפנים עם זעיר אנפין, ושויין בקומתן, ומקבלת גם כן המוחין דאבא ואימא, וכתר אחד לשניהם, אז נקראים אחים כו'. לכן כתיב, כרוב אחד מקצה מזה, הוא קצה אור אין סוף שבזעיר אנפין, וכרוב אחד מקצה מזה, הוא מקור בריאה יצירה עשיה, ושרשם שבאצילות, שמתלבש בהם גם כן אור אין סוף, על ידי המוחין דאבא ואימא, (והנוקבא שהיא אימא תתאה הוא מקור בריאה יצירה עשיה, עיין שם), הניתנים בראש הנוקבא על ידי זעיר אנפין בעלה, דרך מעבור לבד, ולא בדרך התלבשות ממש כו', עד כאן לשונו.

וביאור ענין דרך מעבור, על פי מה שכתב בעץ חיים, וזה לשונו³³, שלפעמים יונקת המלכות מזעיר אנפין בעלה, והיינו כשמתעכבת השפע של המוחין דאבא ואימא בזעיר בעלה, אזי יקרא ההשפעה על שם זעיר אנפין בעלה, ולא על שם שרש ההשפעה מן המוחין דאבא ואימא כו'. ואיתא בעץ חיים שער תיקון הנוקבא פרק ב', וזה לשונו, צריך שתתבונן בענין מה שאמרנו, כי המלכות, לפעמים יונקת מתפארת, ולפעמים מבינה. איך מתיחס קבלתה לשום אחד מן המדריגות, אחר שידענו היות כל מיני שפע בא מכתר כו'. (רצונו לומר, שמקור כל ההשפעות הוא בבחינת רצון העליון, וכמו שכתוב, כל אשר חפץ ה' עשה כו', וכמו שכתב בעץ חיים³⁴ בתחלתו, כשעלה ברצונו כו'. ואפשר לומר, על דרך מה שמבואר בתורה אור³⁵, ששרש האותיות דמלכות, בכתר כו', ודי למבין). והענין, כי כאשר לא תועיל אותו הספירה, רק למעבור, יתכנה השפע

³² תרומה פא, א.

³³ שער לד פרק ב.

³⁴ שער הכללים פ"א.

³⁵ מקץ מב, ב.

אל הכתר. וכאשר יתעכב שם בבינה או בתפארת וכיוצא, יקרא קבלתה על ידי אותו המקום אשר נתעכב שם, עד כאן לשונו.

וביאור הדברים הללו נתבאר באריכות בדרוש המתחיל יין³⁶ ושכר אל תשת כו'. ובקצרה הוא, דדרך מעבור, היינו כשאור השפע המאיר מכח ואור העליון, על ידי אמצעית כח התחתון, אין התחתון קולטת ותופסת את האור והשפע הזאת, להיותו מליבש אותו, שיהיה נתפס בו כפי מזגו ותכונתו, להיות כמהותו ממש, רק גם כשיאיר ממנו ולהלאה, נראה ונגלה הכל כמו אור העליון, רק שעבר דרך מעבור התחתון. וכעין כתיבת האצבע דבר שכל, שאי אפשר להעלות על הדעת שהאצבע בעצמו כותב דבר שכל, רק נראה ונגלה שזהו מה שעלה במוחו ומחשבתו, ועובר דרך מעבור האצבע.

אבל דרך התלבשות, היינו כשנתפס ונקלט האור העליון בכח התחתון ממנו, לפי מזגו ותכונתו, להיות כמהותו ממש, עד שיקרא אחר כך השפע שבא ממנו ולהלאה על שמו. וכענין המדבר דברי אהבה וחיבה יתירה, ואוהבו, מפני שהטעם והשכל חייבו לזה. שבאמת, העיקר הוא הטעם והשכל, רק שמלובש בהעלם בדברי האהבה האלו, ואינה נראה ונגלה כלל רק הדברי אהבה, ולא השכל והטעם כלל. וזה נקרא התלבשות ממש, דהיינו על דרך מה שאמר בעץ חיים, כשמתעכבת השפע כו'.

והנמשל מזה יובן מזה למעלה, ששרש כל ההשפעה העליונה הוא מבחינת הכתר, (שהוא הרצון העליון, דהיינו שכך עלה ברצונו כו', ודי למבין). וכשמתעכב השפע בבינה, דהיינו שמלובשת הרצון בבינה, לפי מזגה וכתכונתה, דהיינו שהרצון מתלבש ובא מורכב בטעם ושכל, ושם נראה רק הטעם והשכל שחייבו, ולא רצונו ממש, שאין טעם לרצון כו'. וכן, כשמתעכבת השפע עליונה דכתר עליון, בתפארת, לפי מזגה ותכונתה, דהיינו מתלבש ובא מורכב במדות, כי תפארת גופא הם כללות המדות, (וכמו אהב"ה ואב"ה, עיין בדרוש המתחיל אנת³⁷ הוא חד כו'), זה יקרא בשם התלבשות, שאין נראה ונגלה עצם אור ההשפעה שמכתר עליון, כי אם בבחינת הלבוש דבינה ותפארת כו'. אבל כשאין הבינה והתפארת רק דרך מעבור, אז גם כי יעבור דרך בינה ותפארת, שהוא השכל והמדות, יראה ויתגלה עצם אור ההשפעה שמכתר עליון, דהיינו שאין הטעם והשכל דבינה והמדות דתפארת עיקר, רק העיקר הוא הרצון, רק שעובר דרך מעבור הטעם והמדות כו'.

³⁶ אור התורה ויקרא ח"ב ע' תסב.

³⁷ סידור עם דא"ח ח"ב ע' רמא.

ובזה יובן גם כן ענין התלבשות הפרצופים שבאצילות, שיתכן בהם גם כן ענין התלבשות ודרך מעבור, (וכנזכר לעיל אות י"ח ואות י"ט, בענין השתלשלות הספירות בספירות עצמן, על דרך מה שמבואר באגרת הקודש³⁸, איהו וחיוהי כו'), דהיינו באופן גילוי אור ההשפעה מזה לזה, על ידי האמצעי, אם שנתפס ומלוּבש בו, או שעבר דרך מעבור על ידו. והגם שנתבאר לעיל במשל כתיבת האצבע דבר שכל, דהיינו מפני שאינו מערכו כלל, וזר הוא ממנו, מה שאין כן בעשר ספירות דאצילות כו'. אך אינו אלא משל לבד, להורות על ענין דרך מעבור. ורצונו לומר, כשאינו נתפס ומלוּבש בו, אז נראה כאלו זר הוא ממנו, ולא יקרא השפע על שמו כו', ודי למבין.

והנה ביאור ענין זה דדרך מעבור והתלבשות, נתבאר גם כן באריכות בדרוש המתחיל להבין³⁹ מה שכתב בפרי עץ חיים דפסח ושבת כו'. ועל דרך משלים הללו, דהיינו בכלל, שבחינת דרך מעבור, הוא כשהמלוּבש הוא בדרך כלי להאור המלוּבש בו, דהיינו בדרך חומר וצורה, וכענין גילוי כחות הנפש באיברי הגוף, שכל פרטי תנועות איברי הגוף אינם בלעדי כחות הנפש שבהם. ונמצא, אף שכחות הנפש מלוּבשים בהעלם בתוך איברי הגוף, ולא נראים ונגלים רק האברים, ולא אור הנפש שבהם, (ובפרט על פי הידוע, שבוודאי מוסתרים המה בתכלית, כחות הנפש, בהתלבשותם באברי הגוף, ונתפסים בדרך גשמיות ממש, שאין להם ערך לרוחניותם שהיה מצד הנפש עצמה), ואף על פי כן לא נקרא רק דרך מעבור לבד, כי הרי על כל פנים נראה ונגלה, כל עיקר פעולת האיברים הוא מצד אור הנפש המלוּבש בהם, וזה כל עיקר תנועתם ופעולתם, אשר בלעדי אור הנפש בהם, הרי הם דוממים ממש, בלתי יש בהם מצד עצמם איזה תנועה ופעולה.

אבל בחינת התלבשות, היינו שאין המלוּבש, כל עיקר תנועותיו מצד המלוּבש. וכמו על דרך דוגמא, כתיבת האצבע דבר שכל, שענין תנועת האצבע לא זהו מצד השכל, כי ישנו בכח פועל ידו, וגם בלעדי השכל, רק שהשכל הוא כמו מורה דרך איך להניע, (ועיין בדרוש דויהי⁴⁰ רצון כו'), וכענין מרכבת הסוס לגבי רוכבו, שאין הרוכב עושה פעולת ההילוך, שזה ישנו בכח הסוס מצד עצמו. רק, איך וכמה להלוך, זה יבא על ידי הרוכב, והיינו שאין המלוּבש, בביטול אמיתי להמלוּבש, עד שכל עיקרו מן המלוּבש,

³⁸ סימן כ.

³⁹ מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' תקלג.

⁴⁰ מאמרי אדמו"ר האמצעי ח"ב ע' תרלו.

וכמו שמבואר בדרוש המתחיל, להבין⁴¹ ענין התלבשות הפרצופים כו', המשל להתלבשות, מענין כחות החיצונים, כמו כח המרעיב והדוחה והזן, שאין השכל שולט בהם לגמרי, לדחות כל עיקרם, (רק מצד התגברות אור השכל בפעולתו, יתכללו בו לפי שעה, עד כי יוחלף אור השכל זה, יפעלו פעולתם, כידוע). שגם אם יחשוב בשכלו שלא להרעיב או שלא לדחות וכי האי גוונא, לא יבוטלו מפני זה. ואם כן, גם בהיות אור המחשבה מלוכש בהם, אין המלבוש בטל בתכלית להמלוכש.

ואם כן יובן בכלל, לפי כל הנזכר לעיל, שבבחינת דרך מעבור, נראה גילוי אור העליון, גם שבא בדרך מעבור התחתון, לפי שהתחתון בטל אליו בתכלית. מה שאין כן בבחינת התלבשות, אינה נראה כל כך גילוי אור העליון, מפני שאין התחתון בטל אליו כל כך. ויובן מזה הנמשל למעלה, במה שאמר בעץ חיים⁴², דבאצילות, אור אין סוף מתלבש בחכמה, ובא דרך מעבור שארי הספירות כו'. ובבריאה, בא בדרך התלבשות בבינה כו'. וכן בענין יום טוב וחול, שביום טוב בא בהתלבשות חסד דבריאה, ודרך מעבור יצירה ועשיה, כמו שמבואר בפרי עץ חיים שער מקראי קדש⁴³. מה שאין כן בחול, שבחוק לארץ, בא גם בהתלבשות בעולם העשיה. ובארץ ישראל, בהתלבשות עולם היצירה, ודרך מעבור העשיה כו', ודי למבין.

ועל כל פנים נראה, ששני דרושים הללו משונים בהסבר המשלים, בענין מעבור והתלבשות. שלפי הדרוש דיין ושכר כו', ענין דרך מעבור, כמשל כתיבת האצבע דבר שכל כו', והוא מטעם הנזכר לעיל, שאינו מערכו, וזר הוא ממנו, וכנזכר לעיל, להיות שאינו נתפס ונקלט בו כו'. ולפי הדרוש דלהבין מה שכתב בפרי עץ חיים, הרי דרך מעבור, אדרבה, מפני שהוא מתאחד עמו בדרך חומר וצורה, וכענין כחות הנפש בגוף כו'.

ואפשר ליישב זה, דכוונתם אחד הוא. והוא, דדרך מעבור, הוא מפני ביטול המלבוש להמלוכש, כמו שמבואר בדרוש המתחיל, להבין מה שכתב בפרי עץ חיים, והיינו גם כן כוונת הדרוש דיין ושכר כו', מפני שזר הוא ממנו, ולא יכול להיותו תופס וקולט אותו כמהותו ממש, כי אם מוכרח להיות בטל מהותו לגמרי, להתאחד עם אותו אור וכח העליון, וכענין כתיבת האצבע דבר שכל כו', שהגם שמהות האצבע הוא רק להניע ולפעול בדרך פעולה גשמית, אך להיותו שאינו יכול להיות תופס וקולט השכל,

⁴¹ מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"א ע' קסג.

⁴² שער לד פרק ב.

⁴³ פ"ג.

לשנותו למהותו ממש, על כן מוכרח להבטל לאור השכל, ונעשה כחומר לצורה לאור השכל כו'.

אך אף על פי כן, בדרוש דלהבין מה שכתב בפרי עץ חיים, לא רצה להביא המשל מכתיבת אצבע לדבר שכל, כי אם לבחינת התלבשות, שאין המלבוש בטל להמלוכש, כי הרי האצבע פועלת פעולתו בתנועה גשמיות, גם אז כשכותב דבר שכל. ואם כן, אין זה ביטול ממש כחומר לצורה. כי אם היה בטל ממש לאור השכל כחומר לצורה, הרי כמו שהצורה שהוא השכל אינו מסוג התנועה הגשמיות, אם כן גם האצבע בביטולו אליו, היה צריך להיות מופשט מתנועה גשמית, ואין זה ביטול אמיתי כחומר לצורה, כי הרי פועל פעולתו, שאינו מסוג אור השכל המלוכש בו. ולכאורה, יש לומר לפי דרך הדרוש דלהבין מה שכתב בפרי עץ חיים, מה זה עיקר ההפרש בעצם גילוי אור השפע העליונה, אם שבא דרך מעבור, או שבא בדרך התלבשות, וכמו שהביא המשל לענין בחינת ההתלבשות, מכתיבת האצבע דבר שכל, הרי על כל פנים השכל נגלה, גם בכתיבת האצבע, כמו שנגלה במוחו ומחשבתו, שהוא דרך מעבור כנזכר לעיל.

אך הענין הוא על דרך מה שמבואר במקום אחר, במה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אין דנין בערב שבת, ויגמרו אחר השבת, הגם שיכתבו כל פרטי הפסק דין בטעמיהם, דחיישינן משום אובנתא דלבא, שישכח מהם, ולא יזכרו זה מצד שכתוב השכל והטעם כו'. ואם כן, הרי הפרש גמור יש בין גילוי השכל במוחו ומחשבתו, לכתיבת האצבע דבר שכל. שעל כל פנים, מוסתר עצם אור השכל והטעם, במעשה הכתב, מפני שעל כל פנים בא בהלבשה בכח זולתו, שאינו בטל אליו כלל. וזהו מה שכתב בעץ חיים⁴⁴, כשאינו מתעכב השפע, היינו דרך מעבור, דהיינו בדרך ביטול חומר לצורה, שעל כל פנים אינו מתעכב השפע, רק שמאיר כמהותו. מה שאין כן, כשמתעכב השפע, היינו שבא בהתלבשות בכח זולתו, שאינו בטל אליו, על כן הוא מוסתר שם כו'.

ונמצא לפי זה, דכוונת שני הדרושים הנזכר לעיל, עולים לסגנון אחד, רק שהמשלים שונים. דדרך מעבור, הוא שאין אור השפע, מוסתר בכח זולתו המלוכש בו. ולפי הדרוש דלהבין מה שכתב בפרי עץ חיים, היינו מפני ביטולו כחומר לצורה. ולפי הדרוש דייך ושכר, היינו מפני שזר הוא ממנו, ואינו תופסו וקולטו להיות כמהותו ממש. ועל כל פנים, הכוונה אחד, שאינו מוסתר מצד ההתלבשות.

---

⁴⁴ שער לד פרק ב.

אבל בחינת ההתלבשות, היינו שאור השפע, מוסתר, מצד התלבשותו בכח התחתון. וזהו על דרך מה שכתב בעץ חיים, כשמתעכב השפע כו'. ואם כן, יובן, שגם שלפי הדרוש דלהבין ענין מה שכתב בפרי עץ חיים, בענין התלבשות, כמשל כתיבת האצבע כו', והוא מפני שזר הוא ממנו, עד שאינו בטל אליו, ואם כן, איך יתכן התלבשות הפרצופים בעשר ספירות דאצילות, דאיך יתכן בעשר ספירות דאצילות, ספירה אחת לגבי חבירתה, כמו לבוש זר חס ושלום. ובאגרת הקודש דרוש המתחיל להבין⁴⁵ מה שכתב בפרי עץ חיים כו', נתבאר, שגם בפרצופים דאצילות, שייך ענין התלבשות ממש, ולא דרך מעבור. (ומה שנבתאר לעיל בשם העץ חיים, דבעולם האצילות הוא דרך מעבור שארי הספירות כו', אפשר לומר, דהיינו בעולם האצילות, ולא בעשר ספירות עצמן. וההפרש בין עשר ספירות להעולמות, ישנם בהרבה פרטים, עיין בדרוש המתחיל אלה תולדות נח כו').

ואותו הקושיא ממש, צריך לומר לפי מה שמבואר בדרוש דיין ושכר כו', בענין דרך מעבור, במשל כתיבת האצבע כו', מפני שזר הוא ממנו כו', אך זהו על דרך שנתבאר לעיל, שאינו אלא משל בעלמא לדברי הדרוש דיין ושכר כו', על שאינו נתפס ונקלט כו', ולדברי הדרוש דלהבין מה שכתב בפרי עץ חיים, על שאינו בטל אליו, ומלבישו ומסתירו כו', כנזכר לעיל, שאינו מתגלה אור העליון ממש על ידו, כמהות אור העליון ממש, כענין ובחינת דרך מעבר הנזכר לעיל. (ומה שהקשה בדרוש המתחיל יין⁴⁶ ושכר כו' על האופן בדרך מעבור, כביטול חומר לצורה, וכאיברי הגוף לכוחות הנפש, דאיך יקרא הקולמוס דרך מעבור, באמת צריך עיון גדול על הקושיא הזאת, דלפי מה שמבואר בדרוש דלהבין מה שכתב בפרי עץ חיים, אין זה קושיא כלל, כי הרי כתב שם בענין ביטול חומר לצורה, שכל פרטי תנועותיו של החומר, על ידי הצורה, וכאיברי הגוף על ידי כחות הנפש, ולא בכתיבת אצבע על ידי השכל, שאין פרטי תנועות האצבע בא מצד עצמו, מצד כח התנועה שבו, ולא מצד השכל, שאינו אלא מורה דרך כו'. ואם כן, יובן גם בענין הקולמוס, שהוא כחומר לצורה כו', הרי אין בו התנועה מצד עצמו כלל וכלל. ואם כן, יתכן עליו דרך מעבר. אם לא שנאמר, שקושיא הוא, שהרי תנועת הקולמוס אינו מצד השכל הנגלה על ידו, כי אם על ידי כח התנועה שביד. ואף על פי כן, אפשר לומר כדברי הדרוש דלהבין מה שכתב בפרי עץ חיים, דאינו דומה הקולמוס להאצבע, כי הרי כל עיקר התנועה של הקולמוס, מביאו השכל. ולולי השכל, לא היה בא לכלל תנועה כלל, כי לא היה בא לידי זה שהאצבע יהיה מניעו, לולי השכל. מה שאין כן האצבע, הרי מניע, גם בלעדי השכל, וכמו גם בשינה

⁴⁵ תניא קונטרס אחרון.

⁴⁶ אור התורה ויקרא ח"ב ע' תקע.

ובלא מתכוון וכי האי גוונא. ועל כל פנים, גם שהמשלים שונים, אבל המכוון אחד הוא, ועולים לסגנון אחד, ודי למבין.

ומעתה נבאר גם כן ענין השראה, מהו זה. ועל דרך מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אכל ביה עשרה, שכינתא שריא כו'. הענין הוא, שזה מורה על מעלת האור, שאינו בא בהתלבשות כלל בתוך הכלי, גם לא דרך מעבור, כי אם שורה עליו בבחינת מקיף, וכמו שמבואר בלקוטי אמרים ובאגרת הקודש⁴⁷ דרוש המתחיל בגזירת עירין כו', וזהו מעלת האור, וגירעון הכלי. כי הרי בוודאי, האור שבא בהתלבשות תוך הכלי, היינו שמוגבל בו ומצומצם לפי ערך הכלי, וכמו שמבואר באמרי בינה⁴⁸, שעל כן אמר בעצמותו יתברך, לית מאן דתפיס ביה כו', וזהו גירעון האור. אבל זהו מעלת הכלי, כי הרי מאיר הוא בהכלי בבחינת אור פנימי כו'.

אבל בחינת השראה, היינו שאין האור מלוכש בתוך הכלי, ואינו מאיר בהכלי בבחינת אורות וכלים כו'. ואם כן, הרי זהו מעלת האור, שאינו מוגבל ומצומצם, כי אם הרי הוא כמהותו מצד עצמו ממש, שורה על הכלי בבחינת מקיף לבד. והרי זה גירעון הכלי, שאינו מאיר בה בבחינת אור פנימי, וכענין הרצון ששורה על גולגלתא, וכענין מאמר רבותינו זכרוננו, אכל ביה עשרה, שכינתא שריא, היינו גם על רשעים, שנסתלק אור השכינה מקרבם, מצד התגברות הרע שבהם, וענין רשע ורע לו, שגירש הטוב מקרבו, והרע לבדו כבש העיר קטנה הוא הגוף, עד שאין נופלים לו גם הרהורי תשובה, כמו שמבואר בלקוטי אמרים⁴⁹. ואף על פי כן, לא שנסתלק לגמרי, כי הרי יכול להיות לפעמים לו שמתעורר בתשובה באהבה רבה מעומקא דליבא, כמו מצד ביטושים גדולים, וכמנשה, ששב לאל בכל לבו. ואם כן, על כל פנים, לא נסתלק ממנו לגמרי אור השכינה, כי אם ששורה בבחינת מקיף, דהיינו שאינו מאיר בתוך הכלי בבחינת אור פנימי כלל, וזהו גירעון הכלי. אבל זהו מעלת האור, שאינו מצומצם כו'. וכענין החלומות, ששרשם במקיפים דנפש, ואינם פועלים מאומה באיברי הגוף, כמבואר כל זה בכמה מקומות.

---

⁴⁷ סימן כג.

⁴⁸ שער הק"ש לח, ג.

⁴⁹ פרק יא.

וזהו שנתבאר באגרת הקודש⁵⁰ בדרוש המתחיל להבין צוואת ריב"ש נשמתו עדן כו', שלא יתכן מה שאמר המלקט, שרתה, כי אם נתלבשה כו'. מפני, שהרי כח האלקי פועל מאומה בתוך הכלי בדיבור של העובד כוכבים ומזלות, והיינו בסוד גלות השכינה, וכנזכר לעיל בענין התלבשות, שמוסתר, עד שיש התלבשות זו דבחינת גלות, שמוסתר שם בתכלית ההסתר, וכנזכר לעיל בענין שנתעכב השפע כו', שיקרא על שמו. ובאמת, מאת ה' היתה זאת, וזהו כל עיקר ענין גלות השכינה, בהתלבשות בתוך שבעים שרים, עד שנראה שעל ידם יבא השפע. ובאמת, מאת ה' היתה כל זאת כו'. אבל ענין שרתה, שהוא בחינת השראה, היינו שאינו נפעל בהכלי כלל וכלל, מצד מעלת האור, שאינו מתלבש בו כלל וכלל. ועיין בביאורי זוהר חיי שרה, במה שאמר, אין אור אין סוף שורה אלא בחכמה, שהוא כמו על דרך משל הנשמה שורה במוח האדם, ואין האדם משיג מהות הנשמה. וזהו שכתוב במשה, שאמר, ונחנו מה, בחינת חכמה. ואף על פי כן, לפני לא יראו כו', ודי למבין⁵¹.

---

⁵⁰ סימן כה.

⁵¹ **קיצור פרק כד:** מה שאמר שבעיגולים החיצון שבכולם משובח כו', ומה שהעיגולים נקרא בשם נפש, והתיקון בא בבחינת פרצוף אדם, ויש בו בחינת אור ישר ואור חוזר, ומה שבנקודים יצא הכתר בתחלה, וענין שם מ"ה החדש, ומה שאמר שנזדווגו יחד ע"ב וס"ג, ומבין שניהם יצא שם מ"ה החדש, והכל נכלל בכח האדם קדמון, וענין ההתכללות וההתלבשות, וענין דרך מעבור, מה שאמר בדרוש כרובים, וענין השראה.